

t: 01 478 94 00, f: 01 478 98 45, e: gp@dz-rs.si, www.dz-rs.si

25
25 LET SAMOSTOJNOSTI

- dr. Vinko Gorenak
- mag. Branko Grims
- Eva Irgl
- Janez Janša
- Danijel Krivec
- Suzana Lep Šimenko
- Tomaž Lisec
- dr. Anže Logar
- Žan Mahnič
- Bojan Podkrajšek
- mag. Marko Pogačnik
- Marijan Pojbič
- mag. Andrej Šircelj
- Ljubo Žnidar

Na podlagi 111. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 - uradno prečiščeno besedilo, 105/10 in 80/13) je Državni zbor na seji dne sprejel

P R I P O R O Č I L O

za odpravo zastaranja kazenskih postopkov in preprečevanje morebitnih zlorab

1. Državni zbor je opravil razpravo za odpravo zastaranja kazenskih postopkov in preprečevanje morebitnih zlorab ter ugotavlja, da so za dvig zaupanja v sodstvo ter za izboljšanje stanja na tem področju potrebna usklajena prizadevanja vseh treh vej oblasti v smeri večje odgovornosti, učinkovitosti odprtosti in preglednosti.
2. Državni zbor priporoča Vladi Republike Slovenije in Ministrstvu za pravosodje, da v sodelovanju z Vrhovnim sodiščem Republike Slovenije, Sodnim svetom Republike Slovenije, Vrhovnim državnim tožilstvom Republike Slovenije ter Državnotožilskim svetom Republike Slovenije v roku treh mesecev pripravi poročilo o vzrokih za zastaranje kazenskih postopkov ter morebitnih zlorabah pred rednimi sodišči v obdobju od 1. 1. 2011 do 30. 6. 2016 in s poročilom seznani Državni zbor.
3. Državni zbor priporoča Vladi Republike Slovenije in Ministrstvu za pravosodje, da na podlagi poročila in mnenj Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, Sodnega sveta Republike Slovenije, Vrhovnega državnega tožilstva Republike Slovenije ter Državnotožilskega sveta Republike Slovenije v roku enega meseca pripravi načrt s predlogi ukrepov, s katerimi bo v prihodnje mogoče odpraviti zastaranje kazenskih postopkov in preprečevati morebitne zlorabe.
4. Državni zbor priporoča Vladi Republike Slovenije in Ministrstvu za pravosodje, da skupaj z Vrhovnim sodiščem Republike Slovenije preuči možnosti in pripravi predlog, na podlagi katerega bi sodna statistika vključevala tudi prikaz zastaranih zadev v kazenskih zadevah na prvi stopnji, vključno z razlogi za zastaranje, ter tudi s podatkom, v koliko ter katerih primerih je predsednik sodišča pripravil poročilo glede zastaranja in ga vložil v osebni spis sodnika ter kako je to vplivalo na oceno sodnika.

Obrazložitev:

Zastaranje kot pravni institut je ena od najstarejših prvin v kazenskem pravu. Nanaša se tako na zastaranje kazenskega pregonu kot na zastaranje izvršitve kazni. Tako v kazenskem pravu najdemo omenjeni pravni institut že v rimskem pravu (*Lex Julia de adulterio*), pozneje pa v *Code penal*. Obe tem velja dodati, da je institut zastaranja namenjen temu, da se sporna zadeva enkrat konča in se ne vleče nerazumno dolgo. V kolikor tožilstvo nekomu krivde ne more dokazati v določenem obdobju, potem je moralno pravilno, da se nad osumljencem obtožbe enkrat končajo. Potrebno pa je tudi dodati, da je v postopku potrebno storiti vse, s strani vseh strank v kazenskem postopku, da ne prihaja do morebitnih zlorab, ki bi pripeljale do zastaranja postopka.

Predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije je na novinarski konferenci ob otvoritvi sodnega leta februarja letos poudaril, da se je število nerešenih zadev v zadnjih letih bistveno zmanjšalo. Posledično se zmanjšujejo sodni zaostanki, o čemer se po njegovih navedbah ne govori več. Govori se le še o povprečnem času reševanja zadeve.

Ob tem pa velja izpostaviti bistveni podatek, da se povprečni čas reševanja pomembnejših zadev ni skrajšal. Ostal je enak, kot v letu 2014, in sicer 7,1 meseca.

Predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije je v intervjuju februarja 2012 (Delo, 6.2.2012) na vprašanje glede analize in razlogov zastaranja odgovoril, da je "analiza pokazala, da so bili v večjem delu podani objektivni razlogi za zastaranje kazenskega pregona, seveda so pa bili nekateri primeri, ko je šlo za razloge subjektivne narave. Uvedli smo sistem, v katerem morajo predsedniki sodišč spremljati starost zadev: o vsaki, ki zastara, mora sodnik napisati poročilo predsedniku sodišča, ta pa mora potem s svojo oceno položaja zadevo posredovati predsedniku višjega sodišča, ki nato ukrepa skladno s svojimi pooblastili. ... Od leta 2006 do leta 2010 je na vseh sodiščih v kazenskih zadevah kazenski pregon zastaral v več kot devetsto zadevah."

Samo po sebi se zastavlja vprašanje, ali in kako takšne ugotovitve sledijo ciljem v skupni zavezi za izboljšanje stanja v sodstvu, ki so jo dne 4.6.2013 podpisali predsednik Vrhovnega sodišča RS, tedanja predsednica Vlade RS in tedanji minister za pravosodje. Iz ciljnega stanja na dan 1.6.2014 je namreč izhajala zaveza k skrajšanju dejanskega časa reševanja zadev.

O vprašanju zaupanja v sodstvo je predsednik Višjega sodišča v Ljubljani, Anton Panjan v intervjuju za Delo, 20. 6. 2016, izpostavil naslednje »Kako pridobiti zaupanje javnosti, je tudi za nas enigma, čeprav je ena od raziskav pokazala, da imajo stranke, ki imajo neposreden opravke s sodiščem, o njem bistveno boljše mnenje od siceršnje splošne javnosti.« Glede ukrepanja je dejal, da so v zadnjih dveh letih na njihovem sodišču izdelali šest ocen sodniške službe, ki so imele za posledico prenehanje sodniške službe. »To se ne zgodi čez noč, sodnikovo delo se spremlja celovito vsaj tri leta. V vseh teh primerih so bili sodniki že prej opozorjeni na napake, imeli so prepoved napredovanja, praviloma je bil nad njihovim delom opravljen strokovni nadzor. Prenehanje sodniške službe je zadnji korak.« Najpogostejši vzrok za omenjeni ukrep je nepravčasna izdelava sodnih odločb, kot je izpostavil Anton Panjan v omenjenem intervjuju. »Zakonska norma je 30 dni in imamo primere, ko sodnik nikoli v tem času ne spiše sodbe. Niti v letu dni.« Omenjeno dejstvo, da imamo sodnike, ki ne spišejo sodbe niti v letu dni, je še posebej zaskrbljujoče in bi morali zvoniti vsi alarmi za sistemske spremembe za vzpostavitev odgovornosti v sodstvu. Ob tem ne moremo mimo primera izpred nekaj let, in sicer ko sodnik Anton Šubic v primeru Elana devet (9) mesecev ni napisal sodbe. Omenjeni sodnik je kasneje postal odvetnik.

V zvezi z vprašanjem zaupanja v sodstvo velja izpostaviti rezultate raziskave, ki je bila izvedena lani, in sicer jo je opravilo Vrhovno sodišče Republike Slovenije v sodelovanju s Fakulteto za uporabne družbene študije. Iz omenjene raziskave je razvidno, kar ugotavljajo in priznavajo tudi sodniki sami, da je zaupanje javnosti v sodstvo nizko. Splošna javnost namreč zaupanje v sodstvo ocenjuje izjemno nizko (glede na leto 2013 se je to še znižalo). Po drugi strani pa uporabniki sodišč in strokovna javnost sicer izražajo večje zaupanje, ki se je v zadnjih dveh letih povečalo. Vsekakor pomenljiva podatka, ki sta si nasprotujoča, in izkazujeta, da ni prostora za zadovoljstvo. Še zmeraj tudi Republika Slovenija ostaja država z velikim deležem sodnikov kot tudi po porabi.

Ob tem želimo predlagatelji posebej opozoriti na odprto vprašanje zastaranja zadev, na katerega v svojih poročilih opozarja tudi varuhinja. Dejstvo je, da zadeve zastarajo iz različnih razlogov, objektivnih in subjektivnih, vendar glede na število zastaranih zadev še vseeno ostaja velik madež na pravosodju. Ne moremo zaobiti zadev Satex, Patria, Elan, sojenje policistu zaradi groženj tedanjemu predsedniku Vlade Republike Slovenije Janezu Janši, ki je bilo dodeljeno sodniku Janku Kečku. Na tem področju bi veljalo narediti velik premik, saj je vprašanje zastaranja pomembno tako za uporabnike, kot tudi za sodnike in za sodišča.

Ko govorimo o zastaranju, ni mogoče zaobiti zastaranja sodnih postopkov tudi v zadevi Satex. O omenjeni zadevi je potekala razprava na nujni seji Odbora za notranje zadeve, javno upravo in pravosodje konec leta 2010 in v začetku leta 2011. V omenjeni zadevi so 18. novembra 2010 zastarali sodni postopki, ki so se vlekli vse od srede devetdesetih let. V konkretnem primeru je šlo za oškodovanje banke v večinski državni lasti, pri čemer naj bi šlo za neposredno oškodovanje državnega premoženja v vrednosti 10 milijonov evrov. Sojenje se je pokazalo kot vzorčni primer neučinkovitega sodstva in znova podalo signal slovenski javnosti, da tiste, ki se okoristijo z državnim premoženjem, ne čakata ne sodni epilog in ne odgovornost.

Na že omenjeni nujni seji Odbora za notranje zadeve, javno upravo in pravosodje je generalni sekretar Vrhovnega sodišča Republike Slovenije Janko Marinko, višji sodnik, v primeru zastaranja zadeve Satex dejal: "Drugo pa je vprašanje siceršnjih zadev, v katerih je prišlo do zastaranja. Tu je Vrhovno sodišče sledilo neki pobudi Ministrstva za pravosodje, ki je želelo, da se opravi pregled zadev, v katerih je prišlo do zastaranja v daljšem časovnem obdobju na vseh sodiščih. Vrhovno sodišče se je v to vključilo, pridobilo vse te podatke, jih tudi analiziralo, imelo v zvezi s tem, med drugim tudi kot temo na sestanku predsednikov višjih sodišč prav to področje zastaranja in nadaljnjega dela na teh zadevah, nadaljnjega pregleda razlogov za zastaranje. Seveda moramo vsi vedeti, da v določenih primerih so objektivni predlogi, da pride do zastaranja zadeve. Skratka na tem področju, na tej malce bolj splošni ravni pa te aktivnosti še potekajo. V tem letu načrtujemo obisk praktično vseh sodišč v Sloveniji. Ravno jutri bo takšen obisk opravljen na Okrožnem sodišču v Mariboru in Delovnem sodišču v Mariboru, in vsekakor bo ena od tem pogovora tudi vprašanje kazenskih zadev, ki so zastarale. Torej, ne zadeve Satex, iz razloga, ki sem ga navedel na začetku, ampak sicer zastaranje zadev pa vsekakor bo tema tega pogovora."

Prav tako velja pri vprašanju zastaranj opozoriti na primer Patria, pri katerem gre za zlorabo pravosodja za politične namene, s čimer se je želelo vplivati na več volitev (lokalnih, državnih in evropskih volitev), seveda v negativnem smislu za SDS in predsednika Janeza Janšo. Višje sodišče v Ljubljani je konec novembra 2015 zavrnilo pritožbo predsednika SDS Janeza Janše na sklep ljubljanskega okrajnega sodišča o zavrženju zadeve Patria zaradi zastaranja. Sodišče je pri tem svojo določitev utemeljilo z argumentom, da se obdolženec v svojo škodo ne more pritožiti. V tej zadevi je bila na Vrhovno sodišče Republike Slovenije vložena zahteva za varstvo zakonitosti, pri čemer je bilo tudi zaproseno za prednostno obravnavo, kot je pojasnil zagovornik predsednika SDS, saj ne želi, da bi kazenski postopek zastaral. Kot sta predsednik SDS in njegov zagovornik poudarila, je sodišče napačno uporabilo kazenski zakonik, ko je odločilo, da je kazenski postopek absolutno zastaral.

V zgoraj omenjenem primeru Elana velja izpostaviti sodnika Antona Šubica, ki je kasneje postal odvetnik, ki devet (9) mesecev ni napisal sodbe, tako da je zadeva Elan ostala brez sodnega epiloga in odgovornosti.

Obenem velja izpostaviti sojenje policistu Zlatku Gomilšku, ki je leta 2006 na spletnem forumu grozil tedanjemu predsedniku Vlade Republike Slovenije Janezu Janši. Sojenje se ni niti začelo, in sicer zaradi malomarnosti okrajnega sodnika Janka Kečka, ki mu je bila zadeva dodeljena. Zaradi nevestnega dela okrajnega sodnika Zlatku Gomilšku v štirih letih ni bil vročen obtožni predlog, zato obravnava nikoli ni bila razpisana. Zadeva ima še nadaljevanje.

Na področju zastaranja zadev je bilo nekaj ukrepov sicer že izvedenih. Omenjeno dejstvo izhaja tudi iz odgovora ministra za pravosodje mag. Gorana Klemenčiča na poslansko vprašanje dr. Vinka Gorenaka v zvezi z zastaranjem zadev. Novi Kazenski zakonik (KZ-1) iz leta 2008 je glede na osnovni Kazenski zakonik (KZ) iz leta 1994 ohranil delitev na zastaranje kazenskega pregona in zastaranje izvršitve kazenskih sankcij, opustil pa je razlikovanje med relativnim in absolutnim

zastaranjem, ki je v določenih primerih povzročal nejasnosti in odpiral pravna vprašanja. Z novim KZ-1 so se podaljšali roki za zastaranje kazenskega pregona. Ti so za zastaranje pregona dvakrat daljši, kot so bili prejšnji relativni roki po KZ iz leta 1994. Nadaljnji ukrepi za preprečitev zastaranja izvršitve kazni so bili uveljavljeni z novelo KZ-1B, s katero se je sledilo vzoru dvakratnega podaljšanja rokov, kot to velja za zastaranje kazenskega pregona. Novela KZ-1C iz leta 2015 je prinesla novost glede zastaranja izvršitve kazni v primeru, če je prišlo v kazenskem postopku do obsodilne sodbe in izreka sankcije, in sicer tako da je bistveno otežila možnosti, da bi prišlo do takšnih situacij.

Iz odgovora na pisno poslansko vprašanje dr. Vinka Gorenaka, ki ga je prejel dne 1. 7. 2016, izhaja, da je na okrožnih sodiščih v letu 2015 zastaralo 33 kazenskih zadev. Na okrajnih sodiščih je v letu 2015 prišlo do zastaranja 36 kazenskih zadev. Sicer navajajo, da gre za majhen odstotek v primerjavi s številom rešenih zadev z ustavitvijo postopka. Se pa izpostavlja vprašanje, koliko zadev je bilo zastaranih brez naroka. V letu 2015 je bilo na okrajnem sodišču v Ljubljani brez naroka zastaranih 5 zadev (v letu 2014 je bilo takšnih zadev 7, v letu 2013 pa 8), na okrožnem sodišču v Ljubljani pa 4 zadeve. V letu 2015 so bile na okrožnem sodišču v Kopru brez naroka zastarane 4 zadeve (v letu 2013 je bilo takšni zadev 9). Iz odgovora na omenjeno poslansko vprašanje obenem izhaja, kot je v poslanskem vprašanju ugotovil že poslanec PS SDS dr. Vinko Gorenak, da sodna statistika po sedanjí metodologiji ločeno ne prikazuje zastaranih zadev v kazenskih postopkih na prvi stopnji, so pa te vključene v rubriko »Rešeno z ustavitvijo postopka«, ker je zastaranje kazenskega pregona, skladno z Zakonom o kazenskem postopku, le eden od razlogov za ustavitev kazenskega postopka. Je pa mogoče podatke o zastaranju kazenskih zadev na prvi stopnji pridobiti iz podatkovnega skladišča na Vrhovnem sodišču Republike Slovenije, ki se uporabljajo tudi pri izdelavi ocene sodniške službe.

Poslanec dr. Vinko Gorenak ni prejel podatkov o zastaranju od leta 2010 naprej, ker, kot navaja Vrhovno sodišče Republike Slovenije, bi bilo potrebno fizično pregledati spise do leta 2012. Od takrat je bil informatizirani iK sistem in uveljavljen kot uradni vir podatkov. Predlagatelji menimo, da fizični pregled spisov ne bi smel biti ovira za pridobitev primerjalnih podatkov za obdobje 2010 in 2011. Prav tako ni mogoče pridobiti podatkov o imenih sodnikov, ki so obravnavali zadeve, ki so zastarale. Menimo, da bi te podatke vsekakor lahko pridobili, saj gre za funkcionarje sodne veje oblasti. To še toliko bolj zaradi preglednosti, transparentnosti in odgovornosti v pravosodju.

Predlagatelji menimo, da je skrivanje imen sodnikov pomenljivo, saj je to tudi podlaga za oceno sodnika, in vsekakor ne zbuja dviga zaupanja v sodstvo. Zato bi, glede na odgovor Vrhovnega sodišča Republike Slovenije na pisno poslansko vprašanje dr. Vinka Gorenaka, bilo potrebno pridobiti podatke o tem, v kolikor primerih je predsednik posameznega sodišča pripravil poročilo glede zastaranja in ga vložil v osebni spis sodnika. Prav tako bi veljalo pridobiti podatek o tem, kako so ta poročila glede zastaranja vplivala na oceno sodnikov, kdo je dobil višji naziv in podobno.

V zvezi z zgoraj navedenim vprašanjem je poslanec PS SDS Jože Tanko prejel odgovor, da »so za izdelavo ocene sodniške službe pristojni personalni sveti, ki so oblikovani pri okrožnih, višjih in Vrhovnem sodišču RS. Personalni svet izdelava oceno sodniške službe za sodnika vsaka tri leta, in sicer na podlagi podatkov iz osebnega spisa sodnika in drugih podatkov o izpolnjevanju kriterijev, ki so določeni v 28. členu ZSS.«

Poslanec PS SDS Jože Tanko je tudi postavil vprašanje, ali se zaradi zastaranj izvaja pravosodni nadzor in kakšni so ukrepi. Pri tem je v svojem odgovoru Vlada RS pojasnila, »da lahko zastaranje določene kazenske zadeve predstavlja razlog za ukrepanje v okviru nadzora nad sodno upravo ali v okviru pregleda poslovanja v skladu z določili Zakona o sodiščih, kot tudi razlog za opravo službenega nadzora nad delom sodnika v skladu z določili Zakona o sodniški

službi. V okviru uporabe navedenih institutov je mogoče sodniku, pri katerem bi se izkazalo, da je zastaranje zadeve posledica njegovih ravnanj ali opustitev, izreči vrsto ukrepov, od vložitve poročila o nadzoru v osebni spis sodnika, do disciplinske sankcije. Vsekakor pa je vselej treba skrbno preučiti razloge, zaradi katerih v posameznem primeru pride do zastaranja, saj vsako zastaranje še ne pomeni, da je do njega prišlo zaradi nerednega dela sodnika ali kršenja sodniških dolžnosti (naklepno ali iz malomarnosti), zato gre razlikovati primer od primera in pri vsakem ustrezno upoštevati vse okoliščine.«

Predlagatelji menimo, da bi bilo vsekakor potrebno pridobiti pojasnila, kateri razlogi za zastaranje prevladujejo, v koliko primerih je ta na strani obdolženca in v koliko primerih na strani sodišča in tudi državnega tožilca.

Vsekakor je zastaranje v kazenskem postopku najbolj neugoden in nezaželen rezultat, ki tudi precej negativno vpliva na podobo pravosodja v javnosti in delovanja institucij pravne države. Vsekakor so nujno potrebna prizadevanja k čim večji učinkovitosti pravosodnih organov, zagotovitvi orodij vsem udeležencem za čim hitrejši zaključek postopka pred sodišči, še posebej v izogibanje morebitnim zlorabam.